

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نیرو
شرکت سهامی مدیریت منابع آب ایران

شرکت سهامی آب منطقه‌ای سیستان و بلوچستان
کمیته تحقیقات

گزارش نهایی
بررسی واگذاری مدیریت بهره برداری و نگهداری شبکه های آبیاری و زهکشی
استان سیستان و بلوچستان - دشت سیستان - به شکل های خصوصی

مجریان: دکتر محسن تبرائی - دکتر محمد مظهری

پژوهشگران: دکتر ناصر شاهنوشی - حمیده خاکسار آستانه - سحر سلطانی - آذین زمانزاده

بهار ۱۳۸۹

چکیده:

در راستای توسعه پایدار، حفظ و صیانت از منابع آبی و مصرف بهینه اقتصادی و عادلانه از آب یک مساله مهم جهانی است. با توجه به سهم بالای بخش کشاورزی در مصرف آب، کشاورزان عامل اصلی در مدیریت منابع آب می باشند. لذا بهره‌برداری بهینه شبکه‌های آبیاری و زهکشی منوط به لحاظ کردن نقش موثر کشاورزان خواهد بود. به دلیل محدودیت منابع آبی در مناطق مختلف کشور و از جمله دشت سیستان، عزم ملی برای صیانت از این منبع با ارزش لازم و ضروری به نظر می‌رسد. از آنجایی که یکی از بهترین روش‌ها جهت مصرف بهینه و اصولی آب کشاورزی واگذاری مدیریت بهره‌برداری و نگهداری از این منابع به بهره‌برداران می‌باشد، در این مطالعه سعی شده تا نحوه واگذاری مدیریت شبکه‌های آبیاری و زهکشی دشت سیستان به تشکلهای خصوصی و مردمی مورد بررسی قرار گیرد. به این منظور از نظرات بهره‌برداران و کارشناسان منطقه استفاده گردیده است. نتایج نشان داد از نظر آنها این واگذاری باعث کاهش میزان استحصال از منابع آبی و بهبود وضعیت کشاورزی منطقه می‌شود. همچنین فعالیت‌هایی مانند تعیین حجم آب مورد نیاز، توزیع و تحویل آب و جلب مشارکت آبران، تهیه برنامه زمانبندی آبیاری، حفاظت و حراست از تجهیزات و تاسیسات، آموزش بهره‌برداران جهت افزایش مشارکت‌ها و تعیین و ارزیابی توانایی‌های فنی و عملی اعضا جهت استفاده از آنها در مدیریت شبکه‌ها می‌بایستی به بخش خصوصی واگذار شود. از طرفی کمبود آب و عدم برنامه‌ریزی مدون جهت استفاده بهینه از منابع آب، هزینه‌های بالای اجرای پروژه‌های شبکه‌های آبیاری و زهکشی به خصوص برای خرده‌مالک‌ها، عدم بضاعت مالی بهره‌برداران جهت بهبود شیوه‌های بهره‌برداری از منابع آب، عدم تامین هزینه به دلیل عدم پرداخت آب بها و در نهایت نبود سابقه وجود تشکلهای خصوصی مدیریت بهره‌برداری و نگهداری در منطقه به عنوان مشکلات این نوع واگذاری تشخیص داده شدند. سرانجام تاسیس شرکت بهره‌برداری و توزیع آب در منطقه، ایجاد تشکلهای خصوصی در زمینه مدیریت شبکه‌های آبیاری و زهکشی، انتخاب مدیران با انگیزه و با تجربه و مردمی، معرفی پایلوت‌های موفق، تامین خدمات فنی حمایتی و ... جهت بهبود در اجرای برنامه واگذاری پیشنهاد گردیدند.

Abstract

in order to achieve Sustainable development, maintenance of water resources and equitable optimal usage of water have got major issue in the world. Considering the high share of agriculture in water usage, farmers are the main factor in water resources management. Therefore, optimal utilization of irrigation and drainage networks would depend on farmers' effective role. Due to the limited water resources in different country regions, including Sistan plain, national commitment seems necessary to protect this precious resource. Since one of the best methods for optimal consumption of agricultural water is conservation and usage management transferring, in this study we try to investigate how to transfer irrigation and drainage networks management to private and public organizations in Sistan plain. In order to achieve this goal we exploit users and expert's viewpoints. Results showed that transferring would result in reducing water resources extraction and improvement in agricultural position in studied area. Furthermore, activities such as determining the required volume of water, distribution and delivery of water, attracting the water users' participation, preparation irrigation schedule, preservation and safeguarding of equipment and facilities, training users to increase their participations and determining and evaluating members' technical and practical abilities to use them in network management should be privatized. The other hand, water shortages and lack of planning for optimal usage of water resources, high expenditures for irrigation and drainage networks implementation, especially for yeomen, low users abilities to finance improving the exploitation of water resources, lack of funding due to non-payment of water price and finally absence of any background in private conservation and usage management in that region are identified as problems. Establishing water utilization and distribution company, creating private organizations in the field of irrigation and drainage networks management, selecting experienced and motivated managers, introducing successful pilots, providing technical services ... were proposed to improve the transfer program.

Islamic Republic Of Iran
Ministry of Energy
Iran Water Resources Management Company

Sistan & Baluchestan Regional Water Authority

**Investigating Management Transferring of Irrigation
and Drainage Networks Using and Preserving in Sistan
and Baluchestan- Sistan Plain.**

Executor: Mohsen Tabarraei, Mohammad Mazhari

Researchers:
Naser Shahnoushi - Hamideh Khaksar Astaneh-
-sahar soltani – Azin Zamanzadeh

Spring 2010